

Luhansk Art Museum conducts systematic work on the aesthetic education, the plan set out by the long-term comprehensive program of «Art Museums Luhansk – part of the national cultural heritage of Ukraine». Among the most significant actions undertaken by the museum as part of the program, the report mentioned exhibition layouts publisher of children's books «А-ВА-ВА-НА-ЛА-МА-НА» workshops sculpture and mosaic art for children, children's art exhibitions, tours of museum exhibitions and traveling exhibitions organized in the Luhansk regional libraries, schools, summer camps and areas of the city, the art amateur arts festivals and others. In order to determine the level of awareness of students in the history of art, identify gaps in their aesthetic education museum holds art-school quiz Luhansk. Implemented in the game, entertaining form monitoring helps increase children's interest in the art museum and fine arts in general.

Key words: aesthetic education of young people, Luhansk Art Museum, interactive computer technology.

Стаття надійшла до редакції 4.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д-р філософ. наук, проф. Федь І. А.

УДК [378. 016:168.522] (043.3)

Т. О. Зюзіна

ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК ЗАСІБ ДУХОВНО- МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

Духовно-моральне виховання студентів завжди було важливою педагогічною проблемою. Виховний вплив гуманітарних дисциплін є педагогічною аксіомою. Проте соціокультурна ситуація змінилася майже кардинально і проблема духовно-морального виховання в нових умовах набуває ще більшої актуальності.

Виникає необхідність переосмислення того, яке значення має гуманітарне знання для навчально-виховного процесу у сучасній вищій школі, у чому духовне, моральне, емоційно-психологічне значення культурології та інших дисциплін, що представляють прикладне філософське знання: «Етики», «Естетики», «Релігієзнавства». Це, на наш погляд, дасть відповідь на те, яким чином використовувати виховний потенціал культурологічних дисциплін

Гуманітарне знання традиційно оцінюється або як всенаукове або ненаукове. Серед аргументів представлено дві позиції. З позицій одних дослідників, основний критерій гуманітарності – її аксіологічність, суб'єктивно-оціночний підхід до явищ, що вивчаються. Друга позиція

апелює до того, що основне пізнавальне завдання гуманітарного знання – опис та атрибуція об'єктів переважно унікальної якості (наприклад, художніх та інтелектуальних шедеврів). Як зазначає О. Флієр, в цілому в колах соціологів та антропологів превалує зверхнє ставлення до гуманітарних методів вивчення культури як абсолютно суб'єктивних, описових, що не відкривають будь-яких значущих соціальних закономірностей, не використовують вимірювально-обчислювальних процедур, відзначаються надмірною емоційністю та оцінністю тощо. Як вважає, зокрема О. Флієр, ці аргументи можуть бути визнані недостатньо ґрунтовними і, до речі, можуть бути віднесеними до самих соціальних наук, а емоційність і оцінність не є проявами суб'єктивності.

Людина, освоюючи світ, так чи інакше систематизує та упорядковує свої знання та уявлення про нього. Проте вона не може обмежитися лише об'єктивно-прагматичним світовідчуттям. Людині потрібно ще і емоційне підтвердження того, що необхідна упорядкованість світоуявлення досягнута і виправдовує значущість існування даного індивіду в середовищі йому подібних. Пояснення цієї потреби – завдання психологів. Для культурологів же парадокс полягає в тому, що достатньо ірраціональні художні чи релігійні образи, емоційні «картини світу» і т. п. порою виконують функцію подавлення психологічної тривожності з приводу невизначеності буття більш ефективно ніж об'єктивізоване позитивістське пояснення [1].

При цьому, одним з найбільш систематизованих механізмів подібної психологічної компенсації є саме гуманітарне знання. О. Флієр зазначає, що гуманітаристику за її соціально-психологічними функціями він міг би назвати «секулярною релігією» Нового часу, що виконує ту ж функцію, яку свого часу (і звичайно в своїх специфічних формах) виконували міфологія і релігія, а саме: створення комфортного світовідчуття і позитивного сприйняття буття людиною як навколо себе, так і у глибині власного Я і в підсвідомості, в розумінні власної соціальної значущості, у відчутті себе любимим та потрібним комусь і т.п.» [1, с. 8]. Він вважає, що поза роботою механізмів гуманітарного світосприйняття та світовідтворення складно уявити собі усталене, стійке психологічне існування людини в системі суспільства і культури як в минулому, так і в сучасності.

В умовах модернізації вищої школи актуальною є проблема статусу всього блоку соціогуманітарного знання в університетській негуманітарній професійній освіті та місце культурології в цьому блоці і її ролі в підготовці фахівця. Оцінюючи місце культурології у системі ВНЗ Н. Багдасарян формулює декілька універсальних чинників її соціально-виховної значущості. Перший, на її погляд, пов'язаний, з загальними процесами соціалізації й інкультурації, що особливо інтенсивно протікає в юнацькі роки, коли в ході навчання людина отримує потік інтелектуальної інформації, що потребує відбору, рефлексії, освоєння. Акцентується увага на тому, що невід'ємною якістю культури

особистості, її індивідуальної картини світу є емоційна сфера, потреби якої задовольняються в причетності до гуманітарного культурологічного знання. Другий чинник. Культурологія сприяє осмисленню та переосмисленню співвідносин культурних традицій та інновацій, ролі норм і цінностей, взірців та способів поведінки, дозволяє засобами інкультурації утримувати суспільство в межах позитивного соціального буття [2, с. 64]. Третій чинник. Культура, виступаючи в якості регулятора та маючи потужні антиентропійні, твірні механізми, здатна випрацьовувати засоби обмеження агресії, деструктивних, руйнівних тенденцій. Проте ці механізми необхідно вміти знаходити, ними необхідно оволодівати, саме вони і складають основний потенціал культурології, яка, продовжуючи антропологічну традицію, підводить людину до основної цінності – розумінню як своєї так і інших культур [2, с. 65].

Культурологія, що має як соціальну так і гуманітарну складову в своєму предметному полі), сприяє осмисленню людиною свого місця в культурній системі, що надає особистості внутрішньої стійкості, допомагає у виборі ціннісних орієнтирів, полегшує процеси міжособистісної взаємодії. В цьому плані культурологія має непересічне значення для виховного впливу на студентську молодь, яку б професію вона не отримувала. В результаті узагальнення досліджень вітчизняних вчених-теоретиків та практиків ми визначили соціальну значущість і виховний потенціал культурології в університетській підготовці.

Завдання культурологічної освіти, на думку провідних вітчизняних філософів і педагогів, які займаються цією проблематикою, визначаються культурологічними орієнтаціями, що формують культурологічні практики:

- сприяння виробленню установки на розуміння (чужої культури, способу життя т.п.);
- сприяння виробленню розуміння культури з метою самоорганізації (прояв гуманітарного й соціокультурного підходів, коли суб'єкт соціального впливу як об'єкт розглядає самого себе);
- сприяння виробленню розуміння з метою контрольованого впливу.

Цикл культурологічних дисциплін утворює напрямок гуманітарної освіти у сучасній вищій школі і в умовах інформаційного суспільства повинна розглядатися як чинник:

- суспільної консолідації представників різних професійних груп;
- створення спільного культурного простору;
- формування світогляду, духовного розвитку молоді;
- формування орієнтації молоді на загальнолюдські цінності;
- загальнокультурного розвитку молоді.

Соціальна місія того чи іншого напрямку освіти в тих чи інших умовах формується в цілях, а цілі знаходять відображення у змісті. Виявлення нових соціокультурних вимог світоглядного характеру до

системи вищої освіти в інформаційному суспільстві дозволяє визначити духовно-моральну, художньо-естетичну та полікультурну підготовку як триєдину мету її гуманітарної культурологічної складової.

Визначимо систему завдань з кожної складової гуманітарної культурологічної підготовки у ВНЗ, узагальнюючи сучасні підходи, що склалися у вітчизняній педагогічній науці.

Завдання полікультурної підготовки: а) створення умов для засвоєння цінностей свого народу, оволодіння духовними скарбами української культури, що сприяє формуванню національної самосвідомості, зміцненню власної культурної ідентичності; б) створення умов для ознайомлення з культурою народів, що живуть поруч (народів «ближнього кола»); в) створення умов для ознайомлення з культурами народів світу, що сприяє формуванню толерантності в ставленні до представників інших етносів.

Завдання художньо-естетичної підготовки : а) створення умов для оволодіння класичним художнім надбанням; б) формування художніх інтересів; в) створення умов для безпосереднього контакту з творами світового мистецтва безпосередньо в навчальному процесі; г) розвитку здатності бути читачем, глядачем, слухачем.

Завдання духовно-моральної підготовки: а) сприяти формуванню толерантного ставлення до представників різних конфесій релігійного різноманіття світу; б) сприяти поглибленню розуміння моральних понять, норм, принципів, ідеалів, ієрархії цінностей, розвитку моральних почуттів у процесі «соціально-морального освоєння мистецтва» (Б. Неменський); в) сприяти глибокому осмисленню етико-нормативних програм, етико-культурних зразків поведінки у процесі вивчення біографій видатних людей.

Культурологія має непересічне значення для виховного впливу на студентську молодь, яку б професію вона не отримувала, оскільки сприяє формуванню: а) здатності до передбачення соціально-економічних, екологічних, моральних наслідків професійної діяльності; б) моральних, етичних та соціальних понять, необхідних для діяльності в інтересах суспільства, позитивної особистісної філософії. Вивчення культурологічних дисциплін сприяє усвідомленню не лише утилітарних мотивів і цілей діяльності професіонала, а і смислів діяльності в її історико-культурному контексті. Засобами культурологічного знання в суспільстві створюється гарантія соціальної безпеки. Думаємо, що наведені аргументи, а вони є узагальненням теоретичних праць педагогів і культурологів останнього десятиріччя та авторського бачення шляхів модернізації змісту вищої освіти, здатні довести необхідність культурологічного компоненту в гуманітарній підготовці майбутніх фахівців в українських університетах.

Період навчання – це період становлення особистості, формування характеру і поглядів, нахилів і зацікавлень, коли закладаються підвалини культури спілкування і поведінки. Саме тому, педагогічний процес має

вміщувати три обов'язкових компонента: навчання, виховання й розвиток.

Соціальна і гуманітарна підготовка в університеті, що забезпечує вибір соціально-значущих цінностей, стабільність суспільного життя, відповідальність за вибір рішення і дії, є важливим інструментом духовно-морального виховання студентської молоді.

Список використаної літератури

1. Флиер А. Я. Культурология для культурологов: учеб. пособие.– М. : Академический проект, 2003. – 512 с. **2. Багдасарьян Н.** Культурология: учебник для студентов технических вузов. – Изд. третье, исправленное и дополненное. – М. : Высш. шк., 2001. – 301 с

Зюзіна Т. О. Гуманітарна складова професійної підготовки у вищих навчальних закладах як засіб духовно-морального виховання студентів

У статті представлені шляхи вдосконалення роботи по підвищенню використання виховного потенціалу гуманітарних дисциплін. Автор доходить висновку, що соціальні і гуманітарні дисципліни в університеті, що забезпечують вибір соціально-значущих цінностей, стабільність суспільного життя, відповідальність за вибір рішення і вчинку, є важливим інструментом духовно-морального виховання студентської молоді.

Ключові слова: соціальна підготовка, гуманітарні дисципліни, культурологія, духовно-моральне виховання.

Зюзіна Т. А. Гуманитарная составляющая профессиональной подготовки в высших учебных заведениях как средство духовно-морального воспитания студентов

В статье представлены пути совершенствования работы по повышению использования воспитательного потенциала гуманитарных дисциплин. Автор приходит к выводу, что социальные и гуманитарные дисциплины в университете, обеспечивающие выбор социально-значущих ценностей, стабильность общественной жизни, ответственность за выбор решения и поступка, являются важным инструментом духовно-морального воспитания студентов.

Ключевые слова: социальная подготовка, гуманитарные дисциплины, культурология, духовно-моральное воспитание.

Ziuzina T. O. Humanitarian Component of Professional Training in Higher Educational Establishments as a Means of Moral and Spiritual Attitude Development of Students

In the article represente ways of perfection of work are on the increase of the use of educator potential of humanitarian disciplines. Cultur stud has an outstanding value for educator influence on student young people, whatever

profession she got, as assists forming: capacities for the foresight of socio-economic, ecological, moral consequences of professional activity; moral, ethic and social concepts, necessary for activity in interests of society, positive personality philosophy. The study of culturological disciplines assists realization of not only utilitarian reasons and aims of activity of professional but also senses of activity in her історико-культурному context. Facilities of culturological knowledge in society are create a social safe conduct. Think that the brought arguments over, and they are generalization of theoretical labours of teachers and culturological of the last decade and authorial vision of ways modernisations of maintenance of higher education, capable to lead to a necessity culturological to the component in humanitarian preparation of future specialists in the Ukrainian universities .An author comes to the conclusion, that social and humanitarian disciplines in an university, that provide the choice of socialmeaningful values, stability of public life, responsibility for the choice of decision and вчинка, is the important instrument of spiritually-moral education of student young people.

Key words: social preparation, humanities, cultural, spiritual and moral education.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д-р філософ. наук, проф. Мізіна Л. Б.

УДК 378.011.3-051:7.05(477)

А. В. Камінська

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИЗАЙН-ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Творчість, як психологічна й педагогічна категорія останнім часом стала об'єктом особливої уваги з огляду на суспільно-політичні процеси, які відбуваються в Україні. Держава обрала шлях інтеграції до європейського співтовариства й поставила за мету забезпечення відповідності професійної підготовки фахівців з вищою освітою світовим стандартам. Критичний аналіз якості підготовки майбутніх педагогічних працівників виявив, що серед них недостатньо подані такі, які б оцінили професійні якості педагога з погляду умінь та готовності творчої мистецької діяльності.

Проблема, яка розглядається у статті, полягає у тому, що усвідомлена в останні роки необхідність реформування змісту підготовки педагогічних працівників поки що немає чітко визначених шляхів та засобів її вирішення.